

Planinska infrastruktura nujno potrebuje sistemski vir financiranja

Mačehovski odnos države do planinskih koč

Turistični obisk Slovenije se povečuje, prav tako se povečuje število obiskovalcev slovenskih gora, tako planincev kot gorskih kolesarjev. Po zadnjih podatkih slovenske gore letno obišče 1,7 milijona obiskovalcev. A kljub cvetočemu turizmu v Sloveniji večina vzdrževanja slovenskih **planinskih koč** in poti še vedno sloni na plečih prostovoljcev, država nima urejene sistemske ureditve podpore in če se to kmalu ne bo uredilo, bo prišlo do postopnega nižanja standarda urejenosti **planinskih poti** in koč. Prav zaradi ljudi, ki so jim planine in gore vir navdiha, so **planinske koč** še vedno zelo dobro obiskane, ponudba je vedno boljša, a še vedno to niso in ne bodo gostilne kot v dolini.

BARBARA GRADIČ OSET

»V gore hodi približno 350 tisoč slovenskih planincev, pri čemer jih je le 60 tisoč članov **Planinske zveze Slovenije (PZS)**, torej je le vsak šesti planinec na naših poteh tudi naš član, breme vzdrževanja pa je v celoti na naših plečih. **PZS** ne zmore več zagotoviti dovolj sredstev za materialne stroške vzdrževanja, tudi potrebnemu prostovoljnemu delu na poteh smo markacisti komaj še kos. Vedno večji obisk na **planinskih poteh** pomeni večjo obremenitev, kar pomeni tudi veliko več dela za markaciste, saj je treba poti še dodatno zaščititi s protierozijskimi zaščitami in stopnicami,« je pred časom na mednarodnem simpoziju o planinski infrastrukturi izpostavil predsednik **Planinske zveze Slovenije Jože Rovar** in dodal, da visokogorske koč zaradi kratke sezone in težkih visokogorskih razmer poleg stroškov gostinskih storitev in prenočevanja komaj pokrijejo stroške najosnovnejšega vzdrževanja koč: »Za posodobitev koč, ekološko in energetsko sanacijo nujno potrebujemo dodatne vire. V prihodnje pričakujemo izdatno finančno pomoč države, lokalnih skupnosti in turističnega gospodarstva, saj so naše koč in poti pomemben

del turistične infrastrukture, ki jo nudimo brezplačno vsem, tako domačinom kot vedno bolj številnim tujcem.«

Malenkostni razpisi

Planinske koč so v lasti **planinskih društev**, v nekaj primerih so lastniki osebe, lokalne skupine oziroma druga društva. »Lastniki morajo sami poskrbeti za vzdrževanje in večje naložbe v obnove. V večini primerov gre za lastna sredstva in veliko ur prostovoljnega dela, predvsem pri vzdrževalnih delih. Država **planinske koč** prepozna kot športne objekte, s čimer lahko društva kandidirajo na razpisu Fundacije za šport, ki letno financira zgolj dve koč v vrednosti približno 20 tisoč evrov. Zadnji večji razpis, na katerega so se za potrebe investicij v **planinske koč** lahko prijavila društva, je bil v letu 2010,« je razložil strokovni sodelavec **PZS Dušan Prašnikar**. K temu še dodaja, da je glede **planinskih poti** podobno. Sredstev je izredno malo, nekaj malega organizacija dobi preko Fundacije za šport, ostalo so lastna sredstva **PZS** in društev ter veliko prostovoljnega dela. »Ni sistemskega vira financiranja vzdrževanja **planinskih poti**.«

Vedno več turistov se odpravi v gore

Gorski turizem je eden od stebrov turizma v Sloveniji, vendar država sredstva skoraj izključno namenja le za promocijo, ne pa tudi za ureditev potrebne infrastrukture. »Nerazumljiv je tako mačehovski odnos do **planinskih poti** in koč, ki so osnova za varna doživetja gora. Hkrati opažamo izjemno povečanje turistov na **planinskih poteh** in v kočah, se pravi niti ne planincev, ampak klasičnih turistov, ki v osnovi ne hodijo v gore, ampak se zaradi lepote slovenskih gora vseeno podajo v visokogorje, pri čemer je najbolj obremenjen predvsem osrednji del Julijskih Alp,« je še dodal Prašnikar.

»Z gospodarskim ministrom se pogovarjamo za podporo, saj so koč pomembna turistična infrastruktura, saj brez njih in urejenih poti ne bi bilo gorskega turizma. Zaenkrat še nismo uspeli priti do rešitev, vemo, da sistemskih rešitev kmalu še ne bo, upamo, da se bomo dogovorili za poseben razpis za vzdrževanje koč.«

Kako je v tujini?

V tujini imajo drugače organizirano financiranje planin-

ske infrastrukture. V Avstriji nad vzdrževanjem planinske infrastrukture bdi krovna **planinska zveza**, pod katero v devetih deželah deluje dvanajst **planinskih zvez**, ki imajo skupno 545 tisoč članov ter skrbijo za 50 tisoč kilometrov **planinskih poti** in 475 **planinskih koč** s skoraj 25 tisoč ležišči. »Država brez posebnih razpisov za vzdrževanje **planinskih koč** nameni 3,5 milijona evrov. To je letni sistemski vir financiranja. V Južni Tirolski v Italiji imajo finančno manj bogat sistem, a prejmejo sistemsko sredstva za vzdrževanje. Za vzdrževanje in obnovo 12 **planinskih koč** in 14 bivakov ter zavetišč lahko letno krovna zveza porabi 250 tisoč evrov.« Še ena je razlika v tujini: zelo zahtevne **planinske poti** večinoma urejajo profesionalci, v Sloveniji prostovoljci.

Sodelovanje občin pri obnovi planinskih koč

Občine imajo možnost vlaganja v turistično infrastrukturo tudi s sredstvi od turistične takse. V večini primerov gre za splošno infrastrukturo v urbanih delih občin, le redko pa sredstva namenijo planinski infrastrukturi. »Nekatere občine prepoznajo **planinske koč** kot pomembne objekte za izvajanje turistične dejavnosti na lokalni ravni, vendar so to prej izjeme kot pravilo,« je povedal Prašnikar. V občini Luče sta dve **planinski koč**, ki sta poleti redno odprti, to sta koč na Loki in koč na Korošici. »Kočo na Loki ima v lasti in upravljanju **Planinsko društvo Luče**, ki ga letno financiramo s pomočjo razpisa za šport (redna dejavnost društva – rekreacija, tabori ...), pri investicijah v koč oziroma **planinskih poteh** pa posebej pomagamo z donacijami, ker sredstva na razpisih niso namenjena temu. Na primer elektrifikacijo koč lani je skoraj v celoti pokrila občina. Koča na Korošici je bila uničena v požaru in čaka na obnovo. Koča je v la-

sti in upravljanju **Planinskega društva Celje – Matica**. Tudi obnovo te koč bomo financirali posebej, vendar do danes še nismo prejeli prošnje. Ko bo končan projekt za obnovo, bomo tudi to uredili,« je razložil direktor občinske uprave Občine Luče **Klavdij Strmčnik**. Da bi koč lažje in bolje poslovale, se je občina tudi odločila, da bo za polovico znižala turistično takso za prenočevanje v **planinskih koč**.

Vedno več tujcev

Slovenske gore dišijo tudi tujcem. Smernice v zadnjih desetih letih kažejo na stalno povečevanje deleža nočitev tujih gostov. »Na skupni ravni za vse koč po Sloveniji se delež prenočitev tujih gostov približuje 50 odstotkom, pri čemer nekatere koč v okolici Triglava beležijo tudi več kot 70 odstotkov nočitev tujih gostov.« V osnovi so tuji gostje manj zahtevni. »Slovenske koč in ponudbo v njih sprejmejo, takšne kot so. Veliko več težav imajo oskrbniki s slovenskimi obiskovalci. Po drugi strani v gore hodi vedno več turistov, ki nimajo pravega občutka za gorski svet in pričakujejo več udobja v koč.«

Vedno večji obisk gora s sabo prinaša tudi pritisk na okolje. Koliko lahko tovrstno obiskovanje omejimo? »Omejitev je že samo zmogljivost **planinskih koč** in postelj za prenočevanje. Čeprav gre vse bolj v smeri, da Slovenci gore obiščejo v enem dnevu, vedno več nočitev v koč opravijo tuji turisti. Obremenjenost koč predvsem vpliva na večjo obremenjenost voda v visokogorju, saj je v visokogorskih koč težje zagotoviti učinkovito čiščenje odpadnih voda. Množice predstavljajo tudi povečanje možnosti nesreč, hkrati zmanjšujejo kakovost doživetja gora,« je zaključil Dušan Prašnikar.

Dober kader v koči je težko dobiti

Planinska društva imajo vedno več težav pri pridobivanju dobrega kadra v **planinskih koč**. Izjemno velike potrebe po

gostinskih delih v dolini zaradi stalnega povečevanja turistov v Sloveniji so povzročile, da se za delo v **planinskih koč** za to primerni ljudje vedno manj odločajo. »Dejstvo je, da je delo v koč specifično in nič kaj romantično in nekateri kar kmalu obupajo in ne zdržijo celotne sezone, kot je sicer dogovorjeno. Tako da je menjava osebja zelo pogosta, kar je tudi težava za društva, saj morajo vedno na novo uvažati in učiti osebje glede dela v koč. Za oskrbnika sicer ne veljajo posebni predpisi. **PZS** priporoča, da je oskrbnik po izobrazbi gostinsko-turistične smeri oziroma da opravi seminar za oskrbnike **planinskih koč**, ki ga **PZS** organizira vsako leto v sodelovanju z Višjo strokovno šolo za gostinstvo in turizem Bled,« je razložil Dušan Prašnikar.

Da je dober kader težko dobiti, pritrjuje tudi predsednik PD Celje – Matica **Franc Povše**. Celjsko društvo je lastnik štirih planinskih postojank: Frischaufovega doma na Okrešlju, Doma planincev v Logarski dolini, okrepevalnice Orlovo gnezdo pod slapom Rinka in Kocbekovega doma na Korošici. »Dober oskrbnik ni samo človek, ki se spozna na gostinstvo, ampak mora biti goram predan. Mora vedeti, kaj planinec potrebuje, mora poznati nevarnosti v okolici in mora tudi svetovati, kam se planinec lahko odpravi in ali je njegova oprema primerna za tovrsten podvig.« Čeprav z obiskom v koč v društvu nimajo veliko opravka, so nanj posredno vezani. »Če je obisk dober, lažje povišamo najemnino.« Celotno vzdrževanje koč je na plečih društva, osnovno vzdrževanje je na plečih oskrbnika, kot je menjava žarnice ... Letos se v društvu končali obnovo Frischaufovega doma na Okrešlju. V njem so obnovili sanitarije, streho in kuhinjo. »Ko je treba **planinsko koč** obnoviti, je to nujno treba narediti. Žal se zaradi takšnih stroškov manj vlaga v osnove planinstva, kot je sofinanciranje planinskih izletov. Žal gre večina društvene-

ga denarja v obnovo naših koč. Če se zgodi katastrofa, kot se je pred leti na Korošiči, potem ima društvo povsem nove denarne obveznosti,« je še dodal Povše.

Kocbekov dom na Korošiči

Travniška ravnica pod Ojstrico, imenovana Korošica, je zelo priljubljena pohodniška destinacija. Pred letom in pol se je tam zgodila katastrofa, ko je Kocbekov dom na Korošiči pogorel, usodna je bila napaka ene od obiskovalk te planinske postojanke.

V zadnjem času je bilo postorjeno že marsikaj, v Planinskem društvu Celje – Matica se zdaj trudijo, da bi čim prej zgradili nov dom. Trenutno v društvu izdelujejo projektno dokumentacijo in začeli so postopek za pridobitev gradbenega dovoljenja. Predvideno naj bi se dela začela naslednje leto. Želja PZS je, da bi bila nova koča primer dobrih rešitev energetske in okoljske učinkovitosti ter po možnosti primer dobre prakse Na Korošiči imajo postavljene tri zabojnike, v katerih bi radi uredili prostor za zasilno spanje kot tudi manjšo gostinsko ponudbo. 24. avgusta bo tradicionalni turnir v malem nogometu in do takrat bi

radi uredili zabojnike za prvo pomoč.

Sanjska služba pod Raduho

Na planini Loka pod Raduho tik nad gozdno mejo stoji koča, ki je last Planinskega društva Luče. Že štiri leta za njo skrbita zakonca Kramar, ki sta se v tej koči pred desetletji tudi spoznala.

Zakonca Kramar sta se po 25 letih zakona odločila, da bosta ljubezen ponovno obudila in odločila sta se, da bosta postala oskrbnika daleč od ponorelega sveta. Njuna energija se odseva v njenem delu. Živita in delata zato, da se pohodniki v koči dobro počutijo. Po besedah Mojce Kramar so obiskovalci njune koče ljudje dobre volje. »Pohodniki, ki se oglasijo v koči, so večinoma domačini, veliko je zadnja leta tudi tujcev. Naša koča stoji na Slovenski planinski poti in je zato kar »prometna«. K nam prihajajo pohodniki s Smrekovca in gredo naprej v Solčavo ali do koče na Grohatu.«

Ponudba v koči je, kot se za planine spodobi, planinsko obarvana. »Ne dovolimo si, da bi ljudje нареkovali našo ponudbo. Trudimo se, da

ponujamo raznovrstne jedi na žlico. Ne kuham zrezkov ali kakšnih morskih sadežev. Pri nas so jedi na žlico, ki jih pripravimo po starih kmečkih receptih.« Ljudje, ki prihajajo, niso prevzetni niti glede prenočišč. »Koča je iz leta 1978, zato je temu primerno opremljena. Imamo skupna prenočišča, tako da nima zasebnih kopalnic. A do danes še ni bilo posebnih zadev in težav. V štirih letih z gosti nismo imeli niti enega problema, vedno se trudiva, da prideva gostom nasproti. K nam pridejo ljudje na praznovanje rojstnega dne in tudi na službene teambuldinge.«

Mojca Kramar pravi, da že štiri leta hodi v sanjsko službo. »Moja sanjska služba res ni poležavanje, saj kot oskrbnica združujem številne vloge, od direktorice do receptorja, kuharja, natakarja, sobarice, psihiatra, rejca svinj do kravjega pastirja, a trenutno je ne bi zamenjala. Z možem z roko v roki premikava gore. Ko vidiš, da te imajo ljudje radi, ko vidiš, da pridejo zaradi tebe, ko pridejo zaradi naju, je to nekaj res nepozabnega.«

OB ROBU

Greva gor v hribe vohat gorski zrak

... ven iz te sivine ... Tako se začne pesem znane slovenske skupine in tako si velikokrat zapojejo slovenski planinci, ki množično obiskujejo svet gora in planin. Vedno več nas je, ki si telo in duha polnimo s tišino in z lepoto gorskega sveta. A ta svet ne samo daje, treba mu je vrniti nekaj v zameno, da ostaja takšen, kot je. Najprej z našim primernim obnašanjem kot tudi z zavedanjem, da so urejene in markirane **planinske poti** ter dobro urejene **planinske koče** delo prostovoljcev, ki svoje proste dneve darujejo društvu in nam, ki njihove usluge uporabljamo. To zavedanje lahko delno ublažimo vsaj toliko, da plačamo letno članarino, če že »rinemo vohat« gorski zrak. Resda z našim drobižem ne morejo obnoviti nove koče, da bo energetskega manj potratna in bo okolju prijazna s čistilno napravo, vseeno pa s tem pokažemo, da vemo, da ni vse samoumevno in da nam ni vseeno. Po drugi strani bi moral država denar, ki ga pobere od dobrega obiska slovenskih gora, vrniti v ta prostor. Kako bi lahko to bolje pokazala, da ji je mar, tako da bi sistemsko uredila način financiranja planinske infrastrukture. Vse prepogosto se spet zdi, da dobrih praks iz tujine ne znamo kopirati in ob tem najdemo tisoč in eno birokratsko oviro, a ko je treba kaj uničiti, takoj »zakapiramo«.

BARBARA
GRADIČ OSET

Foto: Manca Ogrin

**1,7 milijona planincev vsako leto
obišče slovenske gore**

PZS ima 58.413 članov (leto 2018)

**178 koč, domov in bivakov je v
slovenskih gorah s 7.400 ležišči in z
več kot 10 tisoč sedišči**

**2 tisoč planinskih poti v skupni dolžini
več kot 10 tisoč kilometrov po vsej
Sloveniji.**

Foto: Manca Ogrin

Dušan Prašnikar, strokovni sodelavec **Planinske zveze Slovenije** (foto: Manca Ogrin).

Foto: Manca Ogrin

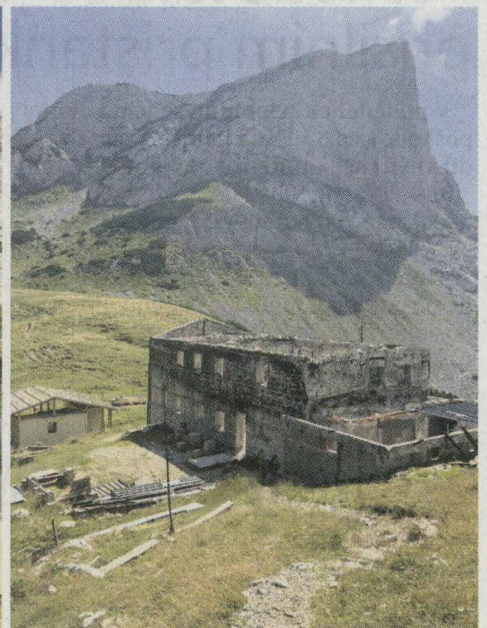

Vse večji obisk gora pomeni tudi večjo obremenitev za okolje in delovanje planinskih koč in več dela za markaciste (foto: Manca Ogrin).

Foto: Teja Podgoršek

**Pogorel Kocbekov
dom na Korošici
(foto: GrupA)**

Koča na Loki pod Raduho (foto: FB)

